| systemaattinen teologia |

# Merkittävä suomalainen Luther-tutkimus

*Ekumeniikan professori Risto Saarinen arvioi Miikka Ruokasen uuden Luther-monografian olevan erinomainen kokonaiskatsaus Lutherin pääteoksesta Sidottu ratkaisuvalta.*

**Martti Lutherin pääteos on Sidottu ratkaisuvalta vuodelta 1524. Kuvassa Luther Lucas Cranach vanhemman maalauksessa vuodelta 1528.**
| *Kuva: Wikimedia Commons*

**Miikka Ruokanen** on aina kulkenut omia polkujaan. Nuorena teologina hän kirjoitti laajan kansainvälisen tuotannon **Augustinuksesta**, **Lutherista**, uskontodialogista ja Raamatun tulkintaopista.

Dogmatiikan professorina Helsingin yliopistossa 1993–2018 Ruokanen opetteli kiinan kielen ja keskitti tarmonsa kiinalaiseen teologikoulutukseen. Kirkkomme piirissä hänen pitkäjänteinen työnsä näkyy Tuomasmessussa ja *Sanan aika* -vuosikirjassa.

Eläkkeelle jäätyään Miikka Ruokanen on Kiinan-työnsä ohessa kirjoittanut laajan perustutkimuksen Lutherin *Sidottu ratkaisuvalta* -teoksesta. Teos keskittää huomionsa kolminaisuusopin merkitykseen sekä Pyhän Hengen teologiaan.

Ruokasen vahvuus tutkijana on aina ollut aineiston hyvä hallinta ja selkeä keskustelu muiden kanssa. Hän noudattaa opettajansa **Seppo A. Teinosen** ”systemaattisen analyysin” metodia, jossa tutkimuskohteen perimmäisten ajatterurakenteiden oivaltaminen on tärkeää.

**Teokseen sisältyy** ystävällismielinen välienselvittely Ruokasen toisen opettajan **Tuomo Mannermaan** ja hänen koulukuntansa kanssa. Meitä Mannermaan oppilaita hän arvioi ylipäätään myönteisesti, mutta katsoo samalla Mannermaan jättäneen Pyhän Hengen teologian liian vähälle huomiolle. Osittain tästä johtuen Lutherin sovitusoppikaan ei koulukunnassa saa riittävästi huomiota.

> *Ruokasen kirjan merkittävin anti liittyy kolminaisuusopin tärkeyden osoittamiseen Lutherin pääteoksessa.*

Ruokasen kirjan merkittävin anti liittyy kolminaisuusopin tärkeyden osoittamiseen Lutherin pääteoksessa. Tulos ei ole varsinaisesti yllättävä – paljon oudompaa olisi jos kolminaisuusoppi puuttuisi tai ohitettaisiin – mutta on hyvä, että asia osoitetaan selkeästi ja lähdeaineistoon tarkasti vedoten.

Siinä missä useimmat englannin- ja saksankieliset tutkimukset Sidotusta ratkaisuvallasta keskittyvät kapeisiin erityisongelmiin Ruokanen onnistuu laatimaan erinomaisen kokonaiskatsauksen Lutherin pääteokseen. Suuri kansainvälinen kustantaja on huomannut sen, että tällaiselle esitykselle on tarvetta englantilaisella kielialueella.

Pyhän Hengen korostuksessaan Ruokanen on nähdäkseni oikeassa. Koska Tuomo Mannermaa kirjoitti lähinnä ohjelmallisia työnäkyjä Lutherin teologian syvärakenteista, monet aihealueet jäävät hänellä itsellään hieman katveeseen. Mannermaan oppilaista **Pekka Kärkkäinen** on tutkinut Pyhää Henkeä Lutherilla. Kärkkäinen saa Ruokasen teoksessa ansaitsemansa myönteisen huomion.

**Lukija odottaa** tällaiselta kirjaltaa selvää kannanottoa kysymykseen vapaasta tahdosta. Ruokanen painottaa Jumalan armon teosentristä ja ylhäältä tulevaa luonnetta. Vanhurskauttava armo on Kristuksen läsnäoloa uskossa. Pyhän Hengen teologian avulla armon jumalakeskeisyys niin uskon synnyssä kuin rakkautena vaikuttavassa uskossa voidaan esittää selkeästi. Jyrkkään ennaltamääräämisoppiin Luther suhtautuu vastahakoisesti.

Kiitosta ansaitsevalla tavalla Ruokanen käsittelee myös Lutherin vastustajaa **Erasmus Rotterdamilaista** reilun pelin hengessä. Molemmilla puolilla ymmärrettiin toista väärin, ja Erasmus välttää harhaoppisen pelagiolaisen käsityksen vapaasta tahdosta.

Nähdäkseni Ruokanen tyytyy aika helppoon ratkaisuun sanoessaan, että maallisessa oikeudenmukaisuudessa ja ”alempiin” ei-hengellisiin asioihin suuntautuessaan ihmisen tahdossa on tiettyä vapautta. Katson itse, että Luther ei lajittele ihmisen toimia erikseen hengelliseen ja maalliseen koriin. Pikemmin jokaisessa teossa on Jumalan hengellinen työ sen alkuun saattamisessa ja päämäärässä. Alun ja lopputuloksen välisessä ”keskivaiheessa” ihmisen oma aines ja muoto vaikuttaa hänen tekemiseensä.

Näkemyseromme on pikemmin akateeminen kuin teologinen. Miikka Ruokanen on laatinut tasokkaan ja selkeän perustutkimuksen klassisesta aiheesta.

**RISTO SAARINEN**

*Kirjoittaja on ekumeniikan professori Helsingin yliopistossa*
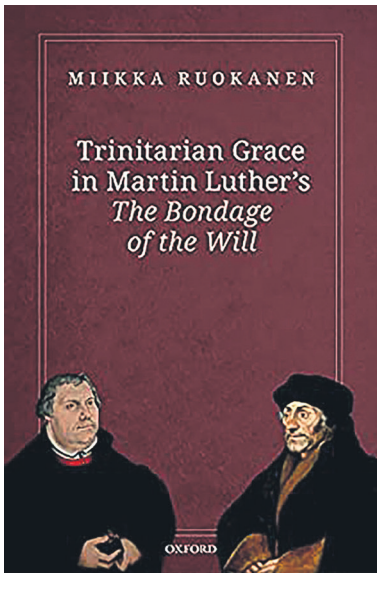
*Miikka Ruokanen: Trinitarian Grace in Martin The Bondage of the Will. Oxford University Press 2021. 222 sivua.*